

Asia: VN/4142/2020

Oikeusapu- ja edunvalvontavirasto - selvitys perustamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Kannatatteko Oikeusapu- ja edunvalvontaviraston perustamista ja nykyisistä oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä luopumista?

Kyllä. Esitys on valtionhallinnon virastorakenteen kehittämistä koskevien linjausten mukainen.

2. Miten arvioitte Oikeusapu- ja edunvalvontaviraston perustamisen ja piiriorganisaatiosta luopumisen vaikuttavan paikallisen, alueellisen tai valtakunnallisen sidosryhmäyhteistyön hoitamiseen?

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri katsoo, että ehdotetulla uudistuksella parannetaan edellytyksiä valtakunnalliselle sidosryhmäyhteistyölle. Selvityksessä ei ehdoteta muutoksia toimipaikkaverkoston ja organisaatio on tarkoitus toteuttaa monipaikkaisesti, mikä tukee hyvää sidosryhmäyhteistyötä myös paikallisella ja alueellisella tasolla.

3. Tulevatko erityisesti julkista oikeusapua koskevat esteellisyyden periaatteet turvatuiksi ehdotetussa virastorakenteessa?

Kyllä.

4. Miten arvioitte viraston perustamisen vaikuttavan julkisen oikeusavun, yleisen edunvalvonnan sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluiden saatavuuteen ja yhdenmukaisuuteen?

Selvityksessä ei ehdoteta muutoksia toimipaikkaverkoston ja organisaatio on tarkoitus toteuttaa monipaikkaisesti, minkä johdosta Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri ei näe viraston perustamisella vaikutuksia viraston tuottamien palvelujen saatavuuteen.

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri katsoo, että ehdotetulla rakenteella ja ohjausmallilla palvelujen yhdenmukaisuutta on mahdollisuus edistää. Tämän tulisikin olla viraston yksi keskeisimmistä tavoitteista.

5. Pidätekö ehdotettua viraston keskushallinnon organisaatorakennetta perusteltuna?

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri katsoo, että organisaatorakenne vaatii vielä jatkovalmistelua. Jatkovalmistelussa tulisi kiinnittää huomiota mm. selkeään johtamis- ja esimiesrakenteeseen koko virastossa, osallisuuteen, avoimen ja aktiivisen vuorovaikutuksen ja tiedonkulun varmistamiseen sekä yhteistoimintaan virastossa. Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri katsoo, että organisaatorakennetta pohdittaessa tulisi kiinnittää huomiota erityisesti asiakaslähtöiseen toiminnan, palvelujen ja prosessien yhteiseen kehittämiseen, jolla varmistetaan toiminnan tehokkuus, laadukkuus ja yhdenmukaisuus ja asiakkaan yhtenäinen palvelukokemus ja vältetään siiloutuminen ja päällekkäiset tehtävät.

Virasto yhtyy selvityshenkilö Jokisen näkemykseen siitä, että viraston tarkempi rakenne tulee arvioida yksityiskohtaisesti viraston perustamisvaiheessa. Tässä tarkastelussa keskushallinnon rakenteen lähtökohdaksi tulisi asettaa sektorin yhdessä määritellyt tarpeet ja tavoitteet rakenteelliselle uudistumiselle. Organisaatiouudistuksen tarkempaan tarkasteluun tulee varata riittävästi aikaa ja etenkin resursseja, jotta varmistetaan uudistuksen jouheva toteutus.

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri pitää tärkeänä, että uusi perustettava virasto vastaa alusta alkaen kaikista työnantajavirastotehtävistä ja työnantajatoiminnasta, mukaan lukien sektorinsa tarkentavien virkaehtosopimusten neuvotteluviranomaisena toimimisesta. Palkkausjärjestelmä on tärkeä osa viraston omaa strategiaa ja hyvän henkilöstöpolitiikan hoitamista sekä identiteettiä. Sopimustoimintaan liittyvään henkilöstöpolitiikan suunnitteluun, kustannusten hallintaan ja työnantajan velvollisuuteen tilastotietojen tuottamiseen on mahdollista hankkia virastolle erityisosaamista, eikä siirtymäaikaa siten tarvita.

6. Pidättekö perusteltuna viraston keskushallinnon tehtävien hoitamista monipaikkaisesti ja verkostomaisesti?

Kyllä.

7. Muut selvitystä koskevat huomionne ?

Oikeusapu- ja edunvalvontapiirien tehtävänä on varmistaa, että oikeusturvapalvelut ovat kaikkien saatavilla. Toimialan tehtävänä on yksilön oikeudellisten ja taloudellisten etujen ajaminen, puolustaminen, edistäminen, valvominen ja vahvistaminen ammattimaisesti, asiakasta arvostaen ja myönteisiä asiakaspalvelukokemuksia luoden. Tässä toiminnassa ohjaavia arvoja ovat 1) laatu ja vahva asiantuntemus: toimintamme perustuu monipuoliseen, laadukkaaseen ja jatkuvasti kehittyvään osaamiseen, 2) oikeudenmukaisuus: toimimme asiakkaitamme, sidosryhmiämme ja toisiamme kohtaan avoimesti, puolueettomasti, riippumattomasti, luottamuksellisesti, vastuullisesti ja yhdenvertaisesti sekä 3) toiminnan tuloksellisuus: pyrimme tuottamaan palveluita yhä tehokkaammin. Visiomme vuodelle 2025 on toimia yhdessä, asiakkaan parhaaksi, ennakoivasti, monikanavaisesti ja ketterästi. Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri pitää tärkeänä näiden vuonna 2020 vahvistettujen arvojen, vision ja missio sekä strategian huomioon ottamista esityksen jatkovalmistelussa.

Megatrendit, kuten esimerkiksi digitalisaatio, robotiikka ja tekoäly, muuttavat maailmaa ja työelämää yhä kiihtyvällä vauhdilla. Myös muut toimintaympäristön muutokset kuten kansainvälistyminen, kansainvälisen turvallisuustilanteen epävarmuus, yhteiskunnan monimuotoistuminen ja moniarvoistuminen, väestörakenteen muutokset ja muuttoliike vaikuttavat kaikkien oikeusapu- ja edunvalvontapiirien toimialojen toimintaan. Perus- ja ihmisoikeuksien sekä EU-oikeuden merkitys on korostunut, sovellettavat oikeuslähteet monimuotoistuneet ja käsiteltävät oikeussuhteet monimutkaistuneet. Väestön ikääntyminen ja heikko taloudellinen tilanne sekä koronaviruksen yhteiskunnalliset vaikutukset heijastuvat suoraan viraston toimintaan sen palvelujen tarvetta lisäävästi. Henkilöstöressurssien riittävyys ja allokointi todellisen kysynnän mukaan on tärkeää. Organisaation ketteryys ja kyky vastata muutoksiin on edellytys toiminnan turvaamiselle. Uusien menetelmien ja toimintatapojen käyttöönotto ja prosessien jatkuva kehittäminen on välttämätöntä. Tässä oikeusapu- ja edunvalvontapiirien henkilöstö on osoittanut esimerkillistä taitoa ja kykyä kuluneen koronavuoden aikana. Organisaation toiminnan edellytyksenä oleva osaaminen on ihmisten osaamista, jonka vuoksi henkilöstön osaamisen kehittämiseen on edelleen panostettava ja heidän osallisuutensa organisaation jatkuvassa kehittämisessä turvattava.

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri pitää tärkeänä ammattimaisen johtamisen ja esimiestyön turvaamista koko virastossa. Julkinen johtaminen rakentuu vahvalle yhteiselle arvopohjalle. Siinä korostuvat sekä perinteiset hyvän hallinnon periaatteet että ammattimaisen johtamisen vaatimukset. Hyvä ja kokonaisvaltainen toiminnan johtaminen ja esimiestyö edellyttävät muun muassa toimeenpano- ja palvelukykyä, esimerkillistä henkilöstöjohtamista ja hyvän hallinnon toteutumista. Hyvä esimiestyö ja toimiva hallinto vaikuttavat keskeisesti koko viraston tulokselliseen toimintaan.

Kurki Marjo
Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri